

Zašto pišemo

|| N. Raos*

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

– Znaš li, Mare, što tvoj Ivan o tebi u knjigama piše? – upita neki znanac moga oca njegovu majku, a moju baku Maru Bujnicu, Cvitkušu, s očitom namjerom zezanja. Naravno da nije znala niti je mogla znati što joj sin piše naprosto zato što nikada u školu nije išla niti je ikada naučila čitati (računati je ipak znala, jer je radila u gostionici svoga oca). Bila je to očita aluzija na nešto pročitano, na činjenicu da moj otac nije idealizirao svoju majku, nego ju je opisivao realistički, onakvu kakva je bila: promoćurna seljanka pomalo dugog jezika.

– Neka piše, piše, glavno da je dobio pare – odgovori moja Mare, i time pogodi žicu: njezin Ivan ne piše knjige zato da bi hvalio svoje roditelje i roditelje do n-toga koljena, nego zato da bi imao od čega živjeti.

Naravno, postoje i drugi stavovi prema književnosti i općenito pisanoj riječi. Sjetimo se Maksima Gorkog i njegove rečenice “Pisac uzima pero kad hoće svijetu nešto reći”, pa onda Krležu i njegove kutije olovni (tiskarskih) slova koja su ubojitija od (olovnih) metaka – nije on zaludu pohađao vojne škole! To su idealisti koji misle da pisana riječ može promijeniti svijet. Ima i onih trećih, koji pišu ono što publika želi čuti. Takvo pisanje može dovesti do potpunog obezvređenja i knjige i književnosti. Tako je i u našoj struci. Nikoga ne zanima što znanstvenici misle o znanosti, zanima ga samo da ga znanstvenici učvrste u njegovom uvjerenju, da potvrde njegove predrasude. Stoga imamo poplavu svakojakih pseudoznanstvenih štiva (neka i iz pera naših kolega).

Najbolje bi bilo da pisanje ima sve tri komponente. Da je pisac prije svega dovoljno dobro plaćen da se može posve predati svom poslu. Treba htjeti nešto reći (to mu daje inspiraciju, a pisanoj riječi sadržaj i snagu) i na kraju treba pisati ono što čitatelje zanima, ono o čemu žele čitati.

Na sve ove misli naveo me nedavni sastanak na ulici, kad je neki kolega zameo sa mnom razgovor o mojem osvrtu na njegovu knjigu. Ni sada mi nije jasno što je od mene htio jer u mojem osvrtu nije bilo ničega spornoga, nejasnoga, pa ni nečega s čime

se i sam autor ne bi složio. Na kraju mi reče, valjda da me pohvali: “Znaš, od svih osvrta najviše sam tvoj zapamtio.”

Čitao sam ja, dakako, i druga osvrta na njegovu knjigu, no nisam iz njih baš ništa zapamtio, pa čak ne znam tko ih je napisao i gdje objavio. Zašto? Zato što u njima nije pisalo ništa.

Pa sad recite i sami, što mislite o osvrtu koji nije ništa drugo nego prepričavanje sadržaja knjiga, nekakav njezin sažetak, *abstract* ili *summary*. U prvom poglavlju piše to i to, u drugom to i to, u trećem to i to... Knjiga ima toliko i toliko stranica, a bilo bi dobro da je pročitate ili barem na polici držite. Sažetke znanstvenih radova ne čitam, još manje čitam sažetke knjiga. Čitaju ih valjda oni koji kroz čitavo školovanje nijednu knjigu nisu pročitali, nego su lektiru pisali prema sadržajima koje su skinuli s interneta. U tehnološki razvijenom društvu treba tehničkim sredstvima olakšati rad, pa tako i rad čitanja i pisanja školske lektire. I kad smo tako uznjegovali jezik i književnost, dolazimo do produkta takve naobrazbe, do samog akta pisanja.

Kada povremeno hoću napisati stogod iz povijesti naše struke, kemije, ne znam odakle da počnem. Ne zato što nemam dovoljno tema ili strasti za pisanje, nego naprosto zato što nemam dovoljno izvora. Sve što naši kemičari pišu – uz nekoliko iznimaka – naprosto je praznoslovlje. Ili se iznose gole činjenice (i to često manjkavo) ili se pak nekoga ogovara i omalovažava e da bi se sebe uzvisilo. Neka vam za to bude primjer ova rubrika u kojoj sam samo jedanput polemizirao sa svojim kolegama i to zato što su neki (nepozvani) stekli dojam da umanjujem njihove zasluge za hrvatsku i svjetsku znanost. Taj hitlerovski (molim da me se krivo ne shvati) odnos prema svijetu (*Ein Volk, ein Reich, ein Führer = Eine Universität, ein Studium, ein Chemiker*), u kojem čovjek (neurotičar) misli da se sve oko njega vrti, vidio sam u toj polemici, a nažalost i u mnogim druženjima s kolegama. Ako se polemika ne piše radi obrane svoga lažnog ja, onda je ne treba ni pisati. Izražavanje mišljenja zato što se “svijetu hoće nešto reći” sasvim je strana našoj akademskoj zajednici. Zato je i došlo do onog razgovora na ulici.

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr